

APRIL 2023

VOORTDURENDE VERWAARLOZING VAN DIEREN OP PROBLEEMBOERDERIJEN – DEEL II

Dieren blijven lijden door falend overheidsbeleid

Dier&Recht
advocaat van de dieren

“We moeten goed voor onze dieren zorgen. Ze verdienen aandacht en bescherming. Daarom is het belangrijk dat we zo snel en effectief mogelijk optreden als het misloopt. Dierenleed moeten we aanpakken.”

- Ferdinand Grapperhaus, minister van Justitie en Veiligheid, in 2018

COLOFON

VOORTDURENDE VERWAARLOZING VAN DIEREN OP PROBLEEMBOERDERIJEN – DEEL II

Dieren blijven lijden door falend overheidsbeleid

© *Stichting Dier&Recht*
Amsterdam, april 2023

Contact

info@dierenrecht.nl

www.dierenrecht.nl

SAMENVATTING

Nog altijd worden op tientallen tot mogelijk honderden veebedrijven dieren structureel ernstig mishandeld en verwaarloosd, met medeweten van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De overheidsinstantie voert regelmatig controles uit bij een deel van deze 'risicobedrijven' en constateert daarbij keer op keer ernstige dierenmishandeling. Maar ondanks de structurele overtredingen laat de toezichthouder deze dieren bijna altijd achter bij de overtreders.

Dier&Recht bracht in 2019 samen met het tv-programma EenVandaag de schrijnende situatie waarin veel dieren leven en sterven op probleembedrijven onder de aandacht: geen voer, geen water, ernstige vermagering, gevaarlijke stallen, dieren die in hun eigen uitwerpselen moeten liggen en hoge sterfte. De publicatie zorgde voor maatschappelijke en politieke ophef. Duidelijk leek dat het zo niet langer kon en dat de overheid effectiever zou ingrijpen.

Nieuw onderzoek laat nu zien dat de situatie, ondanks eerdere ophef en beloftes, nog steeds hetzelfde is voor duizenden dieren in Nederland. De meer dan honderd inspectierapporten die Dier&Recht opvroeg over de periode 2018-2021 tonen uitvoerig - inclusief beeldmateriaal - wat de inspecteurs zoal tegenkomen op risicobedrijven; uitgemergelde en doodzieke kalfjes, schapen die rondscharrelen tussen de ontbindende lichamen van kuddegenoten. Kreupele koeien met open wonden, tot hun enkels in de mest. Kadavers onder de maden. Rottend voer. Geen drinkwater. Soms moet er met spoed een dierenarts komen om dieren ter plaatse uit hun lijden te verlossen.

De risicobedrijven vertonen zelden verbetering. Veel overtreders lijden onder langdurige financiële, fysieke of mentale problemen. Soms is er ook sprake van onkunde of onwil. Inspecteurs concluderen regelmatig dat veehouders eenvoudigweg niet in staat zijn om de meest primaire zorg te verstrekken. Toch grijpt de NVWA zelden in en mogen de meeste overtreders dieren blijven houden. Vaak wordt er zelfs geen proces-verbaal opgemaakt terwijl het eigen interventiebeleid van de toezichthouder dit wel voorschrijft. Het blijft meestal bij een waarschuwing of een boete en een herinspectie. Ook als blijkt dat eerdere - vergelijkbare - maatregelen niks hebben verbeterd. Inspecteurs en dierenartsen van de NVWA willen soms wel harder ingrijpen, maar lijken dan te worden teruggedrukt door hun leidinggevenden. Zo blijkt uit de rapporten dat het team Bestuurlijke maatregelen (TBM) soms besluit dat er geen dieren in bewaring worden genomen, terwijl een (dierenarts)inspecteur ter plaatse daar wel op aandringt. Door het structureel falen van het toezicht en de handhaving door de NVWA duurt de dierverwaarlozing voort.

Daarnaast bezoekt de NVWA de afgelopen jaren een groot deel van de probleembedrijven niet meer. Eind 2018 waren er meer dan 300 van dit soort bedrijven – voornamelijk melkveebedrijven – in beeld, waar de NVWA een fors deel van haar totale capaciteit aan inspecties aan besteedde. Daarop besloot de NVWA in 2020 om flink te schrappen in deze lijst door de criteria aan te passen. Ook werd de categorie 'verscherpt toezicht' (VETO) geïntroduceerd, waar bedrijven onder vallen als ze binnen twee jaar drie keer de fout ingaan. Het aantal risicobedrijven lijkt nu door de NVWA op papier te zijn teruggebracht tot zo'n 35 bedrijven onder verscherpt toezicht en enkele tientallen risicobedrijven. In 2021 werden slechts 30 VETO-bedrijven en 21 risicobedrijven bezocht. Wat de situatie is op de overige pakweg 250 probleembedrijven, is onduidelijk. Het lijkt erop dat die niet langer worden geïnspecteerd.

Naar aanleiding van bovenstaande bevindingen komt Dier&Recht tot de volgende aanbevelingen:

- Haal alle dieren per direct weg op de bedrijven die onder verscherpt toezicht staan (de 'veto' bedrijven). De optelsom van ernstige overtredingen over de jaren heen is misselijkmakend en vereist direct ingrijpen.
- Draag alle 'veto'-dossiers over aan het Openbaar Ministerie (OM). Dierenmishandeling hoort niet bestuurlijk afgehandeld te worden maar moet - ook volgens het interventiebeleid van de NVWA - naar het OM.
- Inspecteer nog voor de zomer alle honderden veebedrijven die in de afgelopen 10 jaar als 'aandachtsbedrijf' of 'risicobedrijf' zijn aangemerkt en om voorsnog onduidelijke redenen sindsdien niet meer door inspecteurs zijn bezocht. Draag bij overtredingen het dossier over aan het OM.
- Volg de dossiers veel sneller op. Een bedrijf waar ernstige overtredingen zijn vastgesteld zou niet pas maanden later een herinspectie moeten krijgen.
- Benoem ernstige overtredingen zoals geen (geschikt) voer, geen (geschikt) water, leven in uitwerpselen, gevaarlijke huisvesting, zieke of gewonde dieren waar geen dierenarts bij is geroepen en geen zorg is geleverd zoals het is: dierenmishandeling. De overtredingen zijn niet alleen in strijd met een of meer artikelen uit het Besluit houders van dieren, maar zijn ook een overtreding van artikel 2.1 Wet dieren. Ze dienen altijd als zodanig gerapporteerd te worden.
- Help de betreffende veehouders en begeleid ze naar ander werk. Ze moeten niet en nooit meer dieren houden. Dierenmishandeling vindt lang niet altijd met opzet plaats. In de rapporten lezen we over onkunde en onwil, maar ook over psychische en financiële problemen. Deze mensen lijden ook en hebben hulp nodig.
- Verscherp het interventiebeleid zodat het belang en welzijn van het dier vóór het (economische) belang van de overtreder komt.
- Stel een diepgravend onderzoek in naar de bedrijfscultuur en het (dis)functioneren van de NVWA. Onderzoek signalen over bepaalde personen en afdelingen die het vastgestelde handhavingsbeleid actief frustreren en onderneem actie om de verantwoordelijken voor dit dieronvriendelijke gedoogbeleid te verwijderen uit de NVWA.
- Onderzoek de mogelijkheden om toezicht en handhaving op dierenwelzijn onder te brengen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid of bij een eigen ministerie van (Natuur en) Dierenwelzijn.

INHOUD

Samenvatting	3
Draaideurboeren	6
Probleemboerderijen – Deel I	6
Deel II: Dieren blijven lijden door falend overheidsbeleid.....	6
Case studies: NVWA blijft dierverwaarlozing gedogen	7
Casus 1: ‘Bedrijf A’. Hongerige, dorstige, zieke en gewonde dieren, meer dan 10 jaar lang	7
Casus 2: ‘Bedrijf B’. Dieren jarenlang slecht gehuisvest zonder water	15
Casus 3: ‘Bedrijf C’. Structureel onder de mest	21
Aanhoudend leed onder verscherpt toezicht NVWA	29
Aandachtsbedrijven, risicobedrijven en VETO-bedrijven.....	29
Risicobedrijven onder verscherpt toezicht	29
Cijfers risicobedrijven en VETO-bedrijven.....	30
2019.....	30
2020.....	30
2021.....	30
Opvallend	31
Interventiebeleid NVWA	32
Conclusies en aanbevelingen	34
Aanbevelingen.....	34
Bronnen	36

DRAAIDEURBOEREN

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) krijgt jaarlijks duizenden meldingen van verwaarlozing van landbouwhuisdieren.¹ Naast inspecties naar aanleiding van meldingen voert de organisatie sinds 2009 jaarlijks risicogerichte inspecties uit bij een gedeelte van de zogenoemde ‘risicobedrijven’, bedrijven waar herhaaldelijk ernstige overtredingen zijn aangetroffen. De inzet is volgens de NVWA om deze bedrijven “te bewegen tot (structureel) verhogen van de naleving” en dus de veehouder weer goed voor de dieren te laten zorgen.²

PROBLEEMBOERDERIJEN – DEEL I

In juli 2019 rapporteerde Dier&Recht over de welzijnsproblemen op deze bedrijven in de periode 2017-2018. Er waren op dat moment rond de 300 risicobedrijven in beeld bij de NVWA. Het rapport toonde de schrijnende situatie waarin veel dieren leven en sterven op deze bedrijven, waaronder: geen voer, geen water, ernstige vermagering, gevaarlijke stallen, dieren die in hun eigen uitwerpselen moeten liggen, hoge sterfte en dode dieren die tussen de levende liggen.³ De publicatie zorgde voor maatschappelijke en politieke ophef. Duidelijk leek dat het zo niet langer kon en dat de overheid effectiever zou ingrijpen.⁴ Strengere wetgeving – waaronder een zelfstandig houdverbod – zou niet lang meer op zich laten wachten.⁵

DEEL II: DIEREN BLIJVEN LIJDEN DOOR FALEND OVERHEIDSBELEID

Nu, in 2023, luidt Dier&Recht - opnieuw - de noodklok. Nieuw onderzoek naar de risicobedrijven over de periode 2018-2021 geeft daar aanleiding toe. Aan de hand van casussen uit opgevraagde inspectierapporten is zichtbaar dat notoire dierverwaarlozers ook de afgelopen jaren hun gang konden blijven gaan, onder toezien oog van de NVWA.

Het veranderd beleid van de NVWA lijkt er daarnaast op gericht om jaarlijks niet meer, maar minder probleembedrijven te bezoeken.

In de conclusie van dit rapport doet Dier&Recht aanbevelingen om de dieren op probleemboerderijen zo snel mogelijk in veiligheid te brengen, maar eist ook antwoord op een aantal dringende vragen: waarom werden deze dieren niet eerder in bescherming genomen? Waarom gedooft de Nederlandse overheid ernstige dierverwaarlozing? En wie is voor dat beleid verantwoordelijk?

CASE STUDIES: NVWA BLIJFT DIERVERWAARLOZING GEDOGEN

Dier&Recht heeft via de Wet open overheid (WOO) alle Rapporten van Bevindingen (RVB) opgevraagd van inspecties op risicobedrijven door de NVWA in de periode 2018-2021.⁶ Onderstaande drie 'case studies' uit de meest recent openbaar gemaakte inspectierapporten (september 2020-juli 2021) zijn slechts een greep uit de vele voorbeelden die laten zien dat de NVWA nog altijd dierverwaarlozing gedooft en dieren vrijwel nooit weghaalt uit schrijnende situaties. Zelfs als ernstige wetsovertredingen keer op keer blijven plaatsvinden.

Vaak wordt er zelfs geen proces-verbaal opgemaakt terwijl het eigen interventiebeleid van de toezichthouder dit wel voorschrijft. Het blijft meestal bij een waarschuwing of een boete en een herinspectie. Ook als blijkt dat eerdere - vergelijkbare - maatregelen niks hebben verbeterd. Inspecteurs en dierenartsen van de NVWA willen soms wel harder ingrijpen, maar lijken dan te worden teruggedrukt door hun leidinggevenden. Zo blijkt uit de rapporten dat het team Bestuurlijke maatregelen (TBM) soms besluit dat er geen dieren in bewaring worden genomen, terwijl een (dierenarts)inspecteur ter plaatse daar wel op aandringt.

CASUS 1: 'BEDRIJF A'. HONGERIGE, DORSTIGE, ZIEKE EN GEWONDE DIEREN, MEER DAN 10 JAAR LANG

Uit door Dier&Recht via de Wet open overheid (WOO) opgevraagde documenten⁷ blijkt dat de NVWA al meer dan tien jaar ernstige dierenmishandeling¹ en dierverwaarlozing op 'Bedrijf A' gedooft. Uit de inspectiehistorie (figuur 1) blijkt dat de NVWA het bedrijf al sinds 2012 vrijwel elk jaar inspecteert en daarbij steevast zeer ernstige wetsovertredingen constateert, waaronder zieke en gewonde dieren, het niet tijdig raadplegen van een dierenarts, niet naleven van het plan van de dierenarts, kreupele dieren, magere dieren, geen voer en/of water, ongeschikt voer en/of water, geen hygiënische huisvesting, scherpe en uitstekende delen in de huisvesting.

Het zijn jaar na jaar vrijwel dezelfde overtredingen.

---

¹ Zie hoofdstuk 4 voor meer informatie over de wettelijke term 'dierenmishandeling'.

Inspectiehistorie:

Hieronder volgt een overzicht van de opgemaakte bevindingenbrieven en bestuurlijke toezichtrappen met betrekking tot het betreffende bedrijf sinds 9 maart 2012:

- 09-03-2012: Mondelinge waarschuwing.
- 23-03-2012: Bevindingenbrief nr. 67971: Klauwverzorging rundvee.
- 02-05-2012: Toezichtrapport nr. 68575: Klauwverzorging rundvee.
- 04-07-2012: Toezichtrapport nr. 69700: Klauwverzorging rundvee en 5 kalveren zonder water.
- 25-02-2013: Toezichtrapport nr. 72296: Klauwverzorging rundvee, rund met neusring, vieze roosters en ligboxen, beschimmeld voer op voergang, kapotte ligboxen, geen schone en droge ligplaats voor 7 varkens, 12 jongvee, 3 kalveren en het melkvee, geen afleidingsmateriaal voor 7 varkens, geen water voor schapen, 70 schapen niet afgemeld.
- 10-04-2014: Toezichtrapport nr. 79148: Kreupele stier, mest op voergang en beschimmeld voer, scherpe uitstekende delen, geen schone en droge ligplaats voor 10 jongvee en 2 kalveren.
- 17-06-2016: Rapport van bevindingen nr. 94058. Kreupele dieren, hygiëne huisvesting, ongeschikt/geen voer, scherpe en uitstekende delen.
- 23-08-2016: Rapport van bevindingen nr. 95483. Ongeschikt voer en water, scherpe en uitstekende delen.
- 23-05-2017: Rapport van bevindingen nr. 102146. Ongeschikt voer, scherpe en uitstekende delen, niet naleven plan dierenarts.
- 01-08-2017: Rapport van bevindingen nr. 103729. Zieke/gewonde dieren, scherpe en uitstekende delen, te lage voerbuisen, hygiëne huisvesting, niet naleven plan dierenarts, geen logboek, kreupele runderen, geen afleidingsmateriaal varkens en geen bescherming tegen slecht weer.
- 12-09-2017: Rapport van bevindingen nr. 104445. Te lage voerbuis en geen geschikt voer.
- 14-11-2017: Rapport van bevindingen nr. 106144. Scherpe en uitstekende delen, magere runderen.
- 26-01-2018: Rapport van bevindingen nr. 107602. Scherpe en uitstekende delen, niet tijdig dierenarts raadplegen, te lage voerbuis, geen hygiënische huisvesting.
- 19-12-2018: Rapport van bevindingen nr. 113799. Kreupele runderen, mest boven roosters ligboxenstal, geen logboek, geen geschikt voer, magere runderen.
- 04-12-2019: Rapport van bevindingen nr. 114498. Kreupele runderen, geen geschikte huisvesting zieke dieren, mest boven roosters ligboxenstal, geen logboek, magere runderen, geen (geschikt) voer, kapotte afrastering.
- 15-04-2019: Rapport van bevindingen nr. 115888. Runderen geen hygiënische huisvesting, geen geschikt voer, kreupele dieren niet behandeld en afgezonderd, geiten lange klauwen.
- 30-07-2019: Rapport van bevindingen nummer 117783. Kreupele runderen, runderen geen hygiënische huisvesting, te lage bovenbuis voerhek, geiten met te lange klauwen.
- 17-02-2020: Rapport van bevindingen nummer 121725. Kreupele runderen, magere runderen zonder voldoende geschikt voedsel, runderen geen hygiënische huisvesting, scherpe delen in ligboxenstal.
- 22-04-2020: Rapport van bevindingen nummer 122906. Kreupele runderen, magere runderen zonder voldoende geschikt voedsel, runderen geen hygiënische huisvesting.

Figuur 1. Inspectiehistorie 'Bedrijf A' vol zeer ernstige overtredingen.

2021: opnieuw zeer ernstige overtredingen

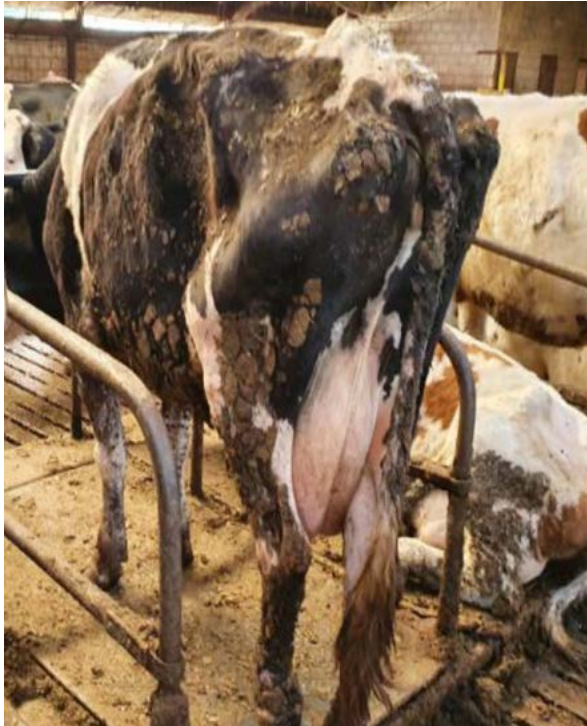
Tijdens een inspectie op 24 maart 2021 – de meest recente inspectie uit de opgevraagde documenten – komen de inspecteurs wéér zeer ernstige overtredingen tegen, waaronder ernstig verwaarloosde dieren en dieren die benodigde zorg zijn onthouden:

- Kalveren zonder voer, zonder water, in te kleine hokken en in onhygiënische omstandigheden
- Runderen zonder water, ziek en kreupel, onder de mest. Zieke runderen waarvoor geen dierenarts was geraadpleegd
- Schapen en lammeren in vervuilde hokken, zonder geschikt drinkwater;
- Geiten in vervuilde hokken
- Een ziek varken (mogelijk al maandenlang) waarvoor geen dierenarts was geraadpleegd, dat direct moest worden geëuthanaseerd
- Scherpe en uitstekende delen, mest boven de roosters, het niet beschermen van dieren tegen gezondheidsrisico's, verrot voer, mest in de drinkwaterbakken

Uit de tijdens de inspectie gemaakte foto's en opmerkingen van de aanwezige NVWA-dierenarts blijkt duidelijk hoe ernstig dieren op dit bedrijf worden mishandeld en verwaarloosd.

Kalverhok stal 1. Ziek, kreupel, pijn lijdend en zeer mager varken.

Extreem mager, zeer vuil rund met dikke mestklonten aan de vacht. Linksachter ernstig kreupel, amper meer steunend. Kromme rug en lege pens (dzw onvoldoende gegeten in de afgelopen 6 uur.)

*Links ontstoken kroonrand van beide achterpoten.
Rechter foto rund dat niet meer op de linker achterpoot wil steunen en enkel de teentop nog op de grond steunt.*

Werknummer [redacted] Vuile onderbuik en poten. Kalveren van een half jaar, veel te krappe behuizing. Geen voer en geen water beschikbaar.

Zeer natte, rotte en vuile laag graskuil als "voer" beschikbaar voor de runderen in stal 2.5-2.6-2.7.

Werknummers [redacted] vuil nat strooisel. Vuile onderbuik en poten. Kalveren van bijna een half jaar, veel te krappe behuizing. Geen voer en geen water beschikbaar.

Afkalfstal stal 1. Achter de runderen en dikke laag mest op de roosters.

De inspecteurs constateren tijdens de inspectie maar liefst 23 overtredingen van het Besluit houders van dieren, en concluderen dat artikel 2.1 lid 1 en artikel 2.2 lid 8 van de Wet dieren zijn overtreden. Daarnaast wordt aan zes van de in totaal negen maatregelen uit vier verschillende door het team Bestuurlijke maatregelen (TBM) opgestelde besluiten (twee keer 'last onder dwangsom', twee keer 'last onder bestuursdwang') waar het bedrijf aan had moeten voldoen, niet voldaan.

De inspecteurs concluderen (figuur 2): "Kennelijk en gelet op onze bevindingen zien overtreders het belang van een juiste verzorging van hun dieren niet in."

Tijdens deze controle werd duidelijk dat de "verbeterde situatie" van 22 april 2020 niet in stand werd gehouden. Dit ondanks de verschillende inspecties in het verleden, waarbij overtreders [REDACTED] zijn geweest op het belang van een goede verzorging en huisvesting van hun dieren, geldende Bestuursrechtelijke maatregelen en dwangsommen.
Kennelijk en gelet op onze bevindingen zien overtreders het belang van een juiste verzorging van hun dieren niet in. Overtreders hanteren hierbij andere normen dan bij de huidige veehouderij in Nederland gebruikelijk en gewenst is. Hiermee wordt bedoeld in dit geval de minimale normen die verband houden met huisvesting en verzorging.

Figuur 2. Conclusie NVWA-inspecteurs.

Maar, de NVWA grijpt niet in en haalt de dieren opnieuw niet weg

Ondanks dit alles neemt de NVWA de onbegrijpelijke beslissing om de dieren *wéér niet* weg te halen van het bedrijf. Terwijl de instantie dit wel had kunnen doen. De NVWA neemt de dieren niet tegen de overtreders in bescherming.

Uit de bijgevoegde verklaring van de NVWA-dierenarts valt op dat de beslissing om geen dieren mee te nemen in overleg met het team Bestuurlijke maatregelen (TBM) van de NVWA is genomen, terwijl de NVWA-dierenarts het wenselijk vond de dieren wel mee te nemen (figuur 3): "In overleg met TBM (team bestuurlijke maatregelen) is op basis van de thans geldende lasten besloten geen dieren mee te nemen. Gezien de historie en het uitblijven van verbeteringen was het in mijn optiek anders zeker wenselijk geweest en te onderbouwen om dieren mee te nemen."

Vraag 10	Acht u het noodzakelijk dat er dieren worden meegevoerd en opgeslagen in belang van de gezondheid/ het welzijn van de dieren? Zo ja, toelichten.
Antwoord:	In overleg met TBM (team bestuurlijke maatregelen) is op basis van de thans geldende lasten besloten geen dieren mee te nemen. Gezien de historie en het uitblijven van verbeteringen was het in mijn optiek anders zeker wenselijk geweest en te onderbouwen om dieren mee te nemen. Wanneer de veehouders de problematiek echter blijven negeren en geen concrete stappen ondernemen, verwacht ik dat in het belang van de dieren bij een toekomstige controle wel besloten kan worden tot het meevoeren en opslaan van de dieren.

Figuur 3. Advies NVWA-dierenarts om de dieren wel mee te nemen.

Het bedrijf krijgt nieuwe maatregelen opgelegd, dezelfde maatregelen die het al meer dan tien jaar krijgt opgelegd. De dieren blijven, opnieuw, onder erbarmelijke omstandigheden achter op het bedrijf.

Als de NVWA op een bedrijf dat meer dan tien jaar dieren verwaarloost bovenstaande situatie aantreft en de dieren niet weghaalt, dan rijst de vraag: wanneer vindt de NVWA dat veehouders de problematiek wél te lang hebben genegeerd zonder concrete stappen te zetten?

CASUS 2: 'BEDRIJF B'. DIEREN JARENLANG SLECHT GEHUISVEST ZONDER WATER

Uit door Dier&Recht via de Wet open overheid (WOO) opgevraagde documenten⁸ blijkt dat de NVWA al sinds 2013 dierenmishandeling en dierverwaarlozing op 'Bedrijf B' gedooft. Uit de inspectiehistorie (figuur 4) blijkt dat de NVWA het bedrijf al sinds 2013 regelmatig inspecteert en daarbij elke keer ernstige wetsovertredingen constateert, waaronder zieke en gewonde dieren, het niet tijdig raadplegen van een dierenarts, dieren die niet kunnen voldoen aan hun fysiologische en ethologische behoeften, scherpe uitstekende delen en te lage voerbomen. Maar wat het meest opvalt is dat de dieren structureel dorst lijden: vanaf 2016 blijkt, op één bezoek na, bij elke controle de drinkwatervoorziening niet op orde.

Inspectiehistorie:

29 april 2013: rapport van bevinding met nummer 73178 en opsporingsnummer 95200. Het betrof in dit geval het niet tijdig inschakelen van een dierenarts. Tevens stonden er 29 dieren op de grupstal welke te weinig bewegingsvrijheid hadden om aan hun fysiologische behoeften te voldoen.

13 juli 2016: onderzoek nummer 126086 RvB opsporingsnummer 94584. Het niet tijdig inschakelen van een dierenarts, gewonde dieren niet op juiste wijze verzorgd, scherpe uitstekende delen en onjuiste watervoorziening.

29 juli 2016 hercontrole nav LOB net nummer G2016003851: onderzoek nummer NVWA:126370 Rapportnummer:94775 niet akkoord: Scherpe delen.

12 juli 2018: Herstelbrief n.a.v scherpe delen in de kalverhokken. Rapportnummer 110651.

22 november 2018: Rapport van bevindingen onderzoek nummer NVWA 147793.

Rapportnummer: 113254. Te lage voerbomen, drinkwatervoorziening, scherpe delen, onthouden nodige zorg, niet tijdig een dierenarts raadplegen, ziek kalf niet in juist onderkomen huisvesten, kalveren zonder water.

28 maart 2019: Rapport van bevindingen onderzoek nummer NVWA 150719 Rapportnummer: 115640. Te lage voerbomen, dieren kunnen niet voldoen aan hun fysiologische en ethologische behoeften, drinkwatervoorziening niet op orde.

28 juni 2019: Rapport van bevindingen onderzoek nummer NVWA 152626 Rapportnummer: 117217. Te lage voerbomen, dieren kunnen niet voldoen aan hun fysiologische en ethologische behoeften, drinkwatervoorziening niet op orde.

10, 11 en 29 oktober 2019: Rapport van bevindingen onderzoek nummer NVWA 154786 Rapportnummer: 119540. Te lage voerbomen, dieren kunnen niet voldoen aan hun fysiologische en ethologische behoeften, niet tijdig een dierenarts raadplegen, drinkwatervoorziening niet op orde.

22 en 23 januari 17 en 20 februari 2020: Rapport van bevindingen onderzoek nummer NVWA 156982 Rapportnummer: 120955. Te lage voerbomen, dieren kunnen niet voldoen aan hun fysiologische en ethologische behoeften, drinkwatervoorziening niet op orde.

Figuur 4. Inspectiehistorie 'Bedrijf B' vol ernstige overtredingen.

NVWA houdt vast aan falend beleid

Wat opvalt is dat de NVWA weet dat bij deze veehouder bestuursrechtelijke maatregelen geen effect hebben, maar toch blijft vasthouden aan haar falende beleid. Op 9 januari 2020 legt de NVWA het bedrijf opnieuw een last onder dwangsom op, waarin de inspectiedienst stelt: "Door uw historie heb ik een gegronde vrees voor herhaling van overtredingen op het gebied van dierenwelzijn. In 2013, 2016, 2018 en 2019 zijn meerdere overtredingen geconstateerd. Op 18 januari 2019 is er een last onder dwangsom opgelegd. Naar aanleiding van deze last is er meerdere malen een dwangsom ingevorderd. Door de overtredingen die u begaat wordt het dierenwelzijn ernstig geschaad. In het belang van het dierenwelzijn en de diergezondheid moet u voorkomen dat u de overtredingen opnieuw begaat."

Zes controles in 2020, bij alle zes overtredingen geconstateerd

De NVWA controleert het bedrijf vervolgens in 2020 maar liefst zes keer. Bij alle zes de inspecties komen de inspecteurs wéér ernstige overtredingen tegen, waaronder verwaarloosde dieren, dieren die benodigde zorg zijn onthouden en de nog altijd niet werkende drinkwatervoorziening:

- Bereikbaarheid van het water voor kalveren was “zeer slecht tot onmogelijk”
- Runderen en kalveren die niet beschikten over schoon, vers en makkelijk toegankelijk drinkwater, mest in de voerbakken
- Een ziek rund dat niet was afgezonderd en waarvoor niet tijdig een dierenarts was ingeschakeld
- Een rund waarvoor geen dierenarts was geraadpleegd, dat direct moest worden geëuthanaseerd

Uit de tijdens de inspectie gemaakte foto's en opmerkingen van de inspecteurs blijkt duidelijk hoe de dieren worden verwaarloosd.

Overzichtsfoto's stierenstal.
Alleen varkensdrinkknippen, 1 per hok.

Rund   lijkt ziek of gewond en niet afgezonderd.

Rund   lijf en loopt kreupel. Dikke hakken en verdikte kroonrand.
Rechtsvoor verdikt en oopt hierop kreupel. Achterhand zakt licht door bij het
lopen van dit rund.

7 kalveren hadden geen beschikking over water of andere vloeistoffen (2 kalveren waren jonger dan 14 dagen), Lepeldrinkbak werkt niet. Waterbakken zijn leeg.

Stierenstal 3 hokken met 10 runderen waarbij de lepeldrinkbak ernstig vervuild is.

De inspecteurs constateren tijdens de zes inspecties steeds dezelfde overtredingen van het Besluit houders van dieren, en concluderen dat artikel 2.1 lid 1 en artikel 2.2 lid 8 van de Wet dieren zijn overtreden. Daarnaast wordt aan vier van de in totaal vijf maatregelen uit de door het team Bestuurlijke maatregelen (TBM) opgestelde last onder dwangsom waar het bedrijf daarnaast aan had moeten voldoen, niet voldaan.

Grijpt de NVWA nu wel in?

Het bedrijf heeft jarenlang onder het toezicht van de NVWA dieren verwaarloosd. De NVWA had de dieren uit deze verschrikkelijke situatie weg kunnen halen, maar deed dit niet.

Uit de documenten blijkt niet wat de vervolgstappen van de NVWA na de laatste bij Dier&Recht bekende controle van 26 november 2020 zijn geweest. Omdat documenten van bedrijven waar een strafrechtelijke procedure tegenloopt niet openbaar worden gemaakt, vermoeden we dat er in ieder geval geen proces-verbaal is opgemaakt. De gang van zaken rondom 'Bedrijf B' illustreert hoe een bedrijf met een lange inspectiehistorie vol ernstige overtredingen, van de NVWA steeds opnieuw het voordeel van de twijfel krijgt. Het welzijn en de gezondheid van de dieren lijkt niet voorop te staan, wat tot jarenlang leed bij de gehouden dieren heeft geleid. Uit de documenten komt een beeld naar voren van een veehouder die totaal ongeschikt is om dieren te houden.

CASUS 3: 'BEDRIJF C'. STRUCTUREEL ONDER DE MEST

Uit door Dier&Recht via de Wet open overheid (WOO) opgevraagde documenten⁹ blijkt dat de NVWA al sinds 2019 ernstige dierenmishandeling en dierverwaarlozing op 'Bedrijf C' gedooft. Uit de inspectiehistorie blijkt dat de NVWA het bedrijf in drie jaar tijd maar liefst zes keer inspecteert en daarbij stevast zeer ernstige wetsovertredingen constateert, waaronder:

- Geen hygiënische huisvesting
- Het houden van kalveren ouder dan 8 weken in eenlingboxen
- Geen ligruimte voor kalveren in eenlingboxen
- Geen/ongeschikt water
- Ziek dier niet op passende wijze verzorgen

2019: kalfjes worden verwaarloosd

Tijdens een controle in 2019 blijkt dat 73 kalfjes geen water en geen schone en droge ligplaats hebben. De veehouder geeft toe dat hij het werk niet aankan, en laat uiteindelijk zelf 52 kalveren afvoeren. De NVWA grijpt niet in en laat alle overige dieren achter op het bedrijf.

Uit de tijdens de inspectie gemaakte foto's en opmerkingen van de NVWA-toezichthouder blijkt duidelijk hoe ernstig dieren op dit bedrijf worden verwaarloosd.

Kalveren zonder
schone en droge
ligplaats.

Bevuilde groepsiglo met vervuilde kalveren.

Kalveren ouder dan 8 weken in eenlingsboxen.

Kalveren zonder drinkwater.

2020-2021: runderen leven constant in hun eigen uitwerpselen

De veehouder blijft zijn dieren verwaarlozen. Wat opvalt is dat bij alle drie de laatste controles (26 november 2020, 12 maart 2021 en 8 april 2021) de mest centimeters hoog boven de roosters staat. De veehouder overtreedt hiermee structureel de Wet dieren en het Besluit houders van dieren, omdat runderen te allen tijde over een schone, droge en hygiënische ligplaats en huisvesting moeten beschikken. Daarbovenop laat de veehouder na kreupele runderen tijdig te verzorgen.

Uit de tijdens de inspectie gemaakte foto's blijkt duidelijk hoe ernstig dieren op dit bedrijf worden verwaarloosd.

**Bijlage 3: Bevindingen donderdag
26 november 2020** (voor het
leegruimen en reinigen).

Bijlage 5: Bevindingen vrijdag 12 maart 2021

Bijlage 6: Bevindingen donderdag 8 april 2021

Maar, de NVWA grijpt niet in

Ondanks deze structurele dierverwaarlozing grijpen de inspecteurs niet in, maar delen slechts mee “dat hij nu toch wel eens een oplossing voor dit probleem moet gaan vinden.” (figuur 5).

Vervolgens zag ik, [REDACTED], dat de mij bekende [REDACTED] aan kwam rijden op zijn shovel. Ik heb hem toen aangesproken dat de mest wederom boven de rooster stond en dat de runderen wederom niet droog konden liggen. Verder heb ik hem meegedeeld dat hij nu toch wel eens een oplossing voor dit probleem moet gaan vinden.

Figuur 5. Opmerking NVWA-toezichthouder.

Ook niet nadat blijkt dat de veehouder al twee jaar geen dierenarts meer heeft ingeschakeld (figuur 6):

Op maandag 12 april 2021, omstreeks 9:00 uur heb ik, [REDACTED], contact gehad met de praktiserend dierenarts, [REDACTED], van [REDACTED]. [REDACTED] gaf aan op mijn vraag of hij op de hoogte was van de situatie op [REDACTED], dat hij op deze locatie van [REDACTED] al zeker twee jaren niet was geweest. [REDACTED] zegde mij toe het hier met [REDACTED] over te gaan hebben.

Figuur 6. Opmerking NVWA-toezichthouder.

Uit de documenten blijkt dat de veehouder niet in staat is zijn dieren te verzorgen. Maar de NVWA haalt toch geen dieren weg. In plaats daarvan volgen voor de zoveelste keer dezelfde maatregelen. De dieren blijven achter, tot hun enkels in de uitwerpselen.

AANHOUDEND LEED ONDER VERSCHERPT TOEZICHT NVWA

Jarenlang heeft de NVWA zo'n 300 probleembedrijven in beeld. Maar de overheidsinstantie lijkt de afgelopen jaren een groot deel van de probleembedrijven niet meer te bezoeken.

AANDACHTSBEDRIJVEN, RISICOBEDRIJVEN EN VETO-BEDRIJVEN

Jarenlang hanteert de NVWA de term 'aandachtsbedrijf' om veehouderijbedrijven aan te duiden die stelselmatig de wet overtreden. Uit Kamervragen blijkt dat de NVWA in 2015 312 aandachtsbedrijven in beeld heeft. In 2016 zijn dit er 284, in 2017 zijn het er 308 en in 2018 wederom 308.¹⁰

Daarna wordt het onduidelijker. In antwoord op de Kamervragen geeft de NVWA aan "In 2019 is de werkwijze aangepast en werd de term aandachtsbedrijf niet meer gebruikt (...) In 2019 is de term «aandachtsbedrijf» vervangen door de term «risicobedrijf», een term die beter aansluit bij het risicogericht werken van de NVWA." Risicobedrijven worden geselecteerd op basis van inspectiehistorie en inspecties naar aanleiding van meldingen.

RISICOBEDRIJVEN ONDER VERSCHERPT TOEZICHT

Daarnaast introduceert de NVWA in 2019 nog een nieuwe term: 'VETO-bedrijven'. Een bedrijf wordt onder 'verscherpt toezicht' gesteld als het bedrijf structureel de regels niet naleeft.

De NVWA selecteert risicobedrijven voor verscherpt toezicht. De selectie vindt plaats op basis van een inspectiehistorie en inspecties naar aanleiding van meldingen.

Een bedrijf wordt onder verscherpt toezicht gesteld¹¹:

- Wanneer de afgelopen 2 jaar minimaal 3 inspecties niet akkoord waren, met opmaak van Rapport(en) van Bevindingen en/of processen-verbaal tot gevolg;
- Indien een bedrijf bij een eerste inspectie een ernstige dierenwelzijnssituatie laat zien.

De NVWA geeft duidelijk aan dat het bewegen tot wél naleven de insteek is en blijft. Maar ook dat een stillegging of houdverbod een mogelijke uitkomst is:

"Met een uniforme handhavingsaanpak worden bestuurs- en strafrecht zo effectief mogelijk ingezet bij bedrijven die herhaaldelijk niet naleven. Deze werkwijze kan er ook toe leiden dat een bedrijf onder verscherpt toezicht komt te staan. Dan wordt met een maatwerkaanpak het bedrijf tot naleving bewogen. In sommige gevallen beslist de rechter tot stillegging of een houdverbod."¹²

Het lijkt weinig realistisch om van een bedrijf dat al jaren structureel overtredingen begaat te verwachten dat het ooit nog netjes de wet zal naleven. In het rapport van augustus 2019 zette Dier&Recht hier al grote vraagtekens bij. De geschiedenis van deze bedrijven laat zien dat al het intensieve toezicht weinig tot geen effect heeft. De NVWA gaf in 2017 zelf ook al aan:

“Er zijn zorgen over de naleving van dierenwelzijnsregels bij bedrijven met een meervoudige problematiek, de zogenaamde ‘risicobedrijven’. Dit zijn bedrijven met ernstige of herhaalde tekortkomingen als het gaat om de naleving van de dierenwelzijnsregels. Deze bedrijven, circa 1 procent van de melkveehouderbedrijven, **lijken ondanks het toezicht van de NVWA niet of nauwelijks te bewegen tot naleving van de dierenwelzijnsregels**. Ik vind dit een onwenselijke situatie en ik nodig ketenpartijen, beleid en maatschappelijke organisaties dan ook uit om op korte termijn met voorstellen te komen om deze situatie te verbeteren. **Ik vind het in deze context nodig om na te gaan wat de haalbaarheid is van het instellen van een houdverbod van dieren als sanctie-instrument voor de NVWA.**” (Rob van Lint, voormalig secretaris-generaal van de NVWA)¹³

CIJFERS RISICOBEDRIJVEN EN VETO-BEDRIJVEN

In antwoord op de eerdergenoemde Kamervragen naar het aantal bedrijven met verscherpt toezicht (VETO) in 2020 en 2021, laat de NVWA weten: “Op 31 december 2020 stonden er 30 veehouderijen onder verscherpt toezicht. Eind 2021 stonden er 36 veehouderijen onder verscherpt toezicht. Dit gaat over alle diersoorten gehouden op een veehouderij. In 2021 waren er in totaal 42 veehouderijen die op enig moment onder verscherpt toezicht vielen. Tijdens een kalenderjaar vindt er in- en uitstroom plaats binnen het traject «verscherpt toezicht».”

Hoeveel risicobedrijven er nog in beeld zijn naast de VETO-bedrijven is onduidelijk. Het verschil tussen de twee categorieën wordt als volgt omschreven: “De NVWA houdt extra toezicht op bedrijven die **al vaker ernstige welzijnsovertredingen** hebben begaan. Dit zijn de zogenaamde 'risicobedrijven'. Bedrijven die **structureel ernstige welzijnsovertredingen begaan, of zeer ernstige welzijnsovertredingen** hebben begaan, komen onder verscherpt toezicht. Dit is een maatwerkapproach waarbij inspecteurs het bedrijf meerdere keren per jaar bezoeken voor een fysieke inspectie.”¹⁴

Uit jaaroverzichten van de NVWA valt het volgende op te maken:

2019

“In 2019 zijn in totaal **bij 69 risicobedrijven (her)inspecties** uitgevoerd. Na 1 of meer (her)inspecties zijn **bij 37 bedrijven geen overtredingen meer aangetroffen**. Bij de **32 bedrijven waar overtredingen zijn aangetroffen worden in 2020 opnieuw herinspecties uitgevoerd**. In 2019 zijn naar aanleiding van de uitgevoerde (her)inspecties in totaal **10 veehouderijbedrijven die aan de criteria voldeden onder verscherpt toezicht** gesteld. Dat betekent dat de bedrijven met een maatwerkapproach tot naleving worden bewogen en pas na meerdere akkoord (her)inspecties weer uit dit traject kunnen komen.”¹⁵

2020

“In 2020 zijn bij **46 risicobedrijven (her)inspecties** uitgevoerd. Bij deze 46 risicobedrijven, werden in totaal 64 (her)inspecties uitgevoerd, waarvan 24 niet akkoord (38%). Tevens zijn **20 bedrijven geïnspecteerd die onder verscherpt toezicht staan**. Bij de bedrijven onder verscherpt toezicht zijn 51 inspecties uitgevoerd, waarvan er 35 niet akkoord waren (69%). De bedrijven staan naar aanleiding van deze (her)inspecties nog onder verscherpt toezicht.”¹⁶

2021

“In 2021 zijn **21 risicobedrijven** bezocht voor (her)inspecties. In totaal zijn hierbij 24 inspecties uitgevoerd. Enkele bedrijven zijn namelijk meer dan één keer bezocht. 54% van de (her)inspecties bij risicobedrijven was akkoord. Daarnaast waren er 5 gevallen waarbij de inspecteurs geen dieren op locatie aantreffen. Tevens zijn **30 bedrijven bezocht die onder verscherpt toezicht** staan. In totaal zijn hierbij 82 inspecties uitgevoerd. Een deel van de bedrijven is namelijk meer dan één keer bezocht. 44% van de (her)inspecties bij bedrijven onder verscherpt toezicht was akkoord. Daarnaast waren er 6 gevallen waarbij de inspecteurs geen dieren op locatie aantreffen. In 2021 zijn 5 bedrijven uit verscherpt toezicht gestroomd, en kwamen 12 nieuwe bedrijven onder verscherpt toezicht.”¹⁷

OPVALLEND

Er vallen meerdere dingen op. Allereerst neemt het aantal bedrijven onder verscherpt toezicht toe: 2020 (30), 2021 (36). Ook neemt het aantal bedrijven onder verscherpt toezicht dat jaarlijks wordt bezocht toe: 2019 (10), 2020 (20), 2021 (30).

Het blijft daarnaast echter volstrekt onduidelijk hoeveel risicobedrijven er in totaal bij de NVWA in beeld zijn vanaf 2019. Uit de summier informatie die de NVWA vrijgeeft kan slechts worden opgemaakt dat het aantal risicobedrijven dat door de NVWA *bezocht* wordt, is afgenomen van 69 in 2019, naar 46 in 2020 en nog slechts 21 in 2021.

De NVWA omschrijft risicobedrijven als ‘bedrijven die **al vaker ernstige welzijnsovertredingen** hebben begaan.’ Je zou verwachten dat de NVWA deze bedrijven jaarlijks bezoekt. Maar hoe is het dan mogelijk dat er jarenlang 300 probleembedrijven zijn en nu nog slechts 21 risicobedrijven en 36 VETO-bedrijven?

Ook valt op dat de NVWA vanaf 2020 nog slechts bedrijven waarop ‘grazers’ (koeien, schapen) worden gehouden, opneemt in de verslagen over risicobedrijven. Of er überhaupt nog varkensbedrijven als risicobedrijf of VETO-bedrijf worden aangemerkt en of deze worden bezocht, is onbekend.

INTERVENTIEBELEID NVWA

De NVWA heeft de maatregelen die ze kan nemen bij inspecties op veebedrijven vastgelegd in het *Specifiek Interventiebeleid Dierenwelzijn*¹⁸:

“Alle bedrijven die bedrijfsmatig dieren houden en hobbydierhouders moeten ervoor zorgen dat het welzijn van hun dieren is gewaarborgd. Dat geldt ook voor de omgang met wilde dieren. Hier vindt u maatregelen die de NVWA kan nemen als bij een inspectie blijkt dat het dierenwelzijn in geding is bij deze dieren.”

Dierenmishandeling in de wet

Met betrekking tot dierenmishandeling en dierverwaarlozing zijn er in de Wet dieren twee artikelen opgenomen, artikel 2.1 en 2.2.

Artikel 2.1. Dierenmishandeling

Lid 1. Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

Artikel 2.2 Houden van dieren

Lid 8. Het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden.

Dierenmishandeling is dus een wettelijke term. De term omvat alle niet-noodzakelijke handelingen en alle verwijtbare nalatigheden van mensen, waardoor dieren pijn wordt aangedaan, letsel wordt toegebracht, of dieren ernstig in hun welzijn benadeeld worden.

Proces-verbaal

Uit de documenten blijkt dat inspecteurs regelmatig constateren dat artikel 2.1 lid 1 en artikel 2.2 lid 8 van de Wet dieren worden overtreden, maar vervolgens geen proces-verbaal opmaken. Terwijl het eigen interventiebeleid bij constatering van het overtreden van deze wetsartikelen voorschrijft dat een proces-verbaal de “interventie bij eerste overtreding” is¹⁹.

Normbeschrijving	Wet- en regelgeving	Afwijking van de norm	Overtredingsklasse	Motivering overtredingsklasse	Interventie bij eerste overtreding	Interventie bij herhaalde overtreding
Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.	Wet dieren, artikel 2.1, eerste lid		B	(Risico op) ernstige aantasting dierenwelzijn	Proces-verbaal en eventueel corrigerende interventie(s)	Proces-verbaal en eventueel corrigerende interventie(s)
Het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden.	Wet dieren, artikel 2.2, achtste lid		B	(Risico op) ernstige aantasting dierenwelzijn	Proces-verbaal en eventueel corrigerende interventie(s)	Proces-verbaal en eventueel corrigerende interventie(s)

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Nog altijd worden op tientallen tot mogelijk honderden veebedrijven dieren structureel ernstig mishandeld en verwaarloosd, met medeweten van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De overheidsinstantie voert regelmatig controles uit bij een deel van deze 'risicobedrijven' en constateert daarbij keer op keer ernstige dierenmishandeling. Maar ondanks de structurele overtredingen laat de toezichthouder deze dieren bijna altijd achter bij de overtreders.

De risicobedrijven vertonen zelden verbetering. Veel overtreders lijden onder langdurige financiële, fysieke of mentale problemen. Soms is er ook sprake van onkunde of onwil. Inspecteurs concluderen regelmatig dat veehouders eenvoudigweg niet in staat zijn om de meest primaire zorg te verstrekken. Toch grijpt de NVWA zelden in en mogen de meeste overtreders dieren blijven houden. Vaak wordt er zelfs geen proces-verbaal opgemaakt terwijl het eigen interventiebeleid van de toezichthouder dit wel voorschrijft. Het blijft meestal bij een waarschuwing of een boete en een herinspectie. Ook als blijkt dat eerdere - vergelijkbare - maatregelen niks hebben verbeterd. Inspecteurs en dierenartsen van de NVWA willen soms wel harder ingrijpen, maar lijken dan te worden teruggefloten door hun leidinggevenden. Zo blijkt uit de rapporten dat het team Bestuurlijke maatregelen (TBM) soms besluit dat er geen dieren in bewaring mogen worden genomen, terwijl een (dierenarts)inspecteur ter plaatse daar wel op aandringt. Door het structureel falen van het toezicht en de handhaving door de NVWA duurt de dierverwaarlozing voort.

Daarnaast bezoekt de NVWA de afgelopen jaren een groot deel van de probleembedrijven niet meer. Eind 2018 waren er meer dan 300 van dit soort bedrijven – voornamelijk melkveebedrijven – in beeld, waar de NVWA een fors deel van haar totale capaciteit aan inspecties aan besteedde. Daarop besloot de NVWA in 2020 om flink te schrappen in deze lijst door de criteria aan te passen. Ook werd de categorie 'verscherpt toezicht' (VETO) geïntroduceerd, waar bedrijven onder vallen als ze binnen twee jaar drie keer de fout ingaan. Het aantal risicobedrijven lijkt nu door de NVWA op papier te zijn teruggebracht tot zo'n 35 bedrijven onder verscherpt toezicht en enkele tientallen risicobedrijven. In 2021 werden slechts 30 VETO-bedrijven en 21 risicobedrijven bezocht. Wat de situatie is op de overige pakweg 250 probleembedrijven, is onduidelijk. Het lijkt erop dat die niet langer worden geïnspecteerd.

AANBEVELINGEN

Naar aanleiding van bovenstaande bevindingen komt Dier&Recht tot de volgende aanbevelingen:

- Haal alle dieren per direct weg op de bedrijven die onder verscherpt toezicht staan (de 'veto' bedrijven). De optelsom van ernstige overtredingen over de jaren heen is misselijkmakend en vereist direct ingrijpen.
- Draag alle 'veto'-dossiers over aan het OM. Dierenmishandeling hoort niet bestuurlijk afgehandeld te worden maar moet - ook volgens het interventiebeleid van de NVWA - naar het Openbaar Ministerie.
- Inspecteer nog voor de zomer alle honderden veebedrijven die in de afgelopen 10 jaar als 'aandachtsbedrijf' of 'risicobedrijf' zijn aangemerkt en om vooralsnog onduidelijke redenen sindsdien niet meer door inspecteurs zijn bezocht. Draag bij overtredingen het dossier over aan het OM.

- Volg de dossiers veel sneller op. Een bedrijf waar ernstige overtredingen zijn vastgesteld zou niet pas maanden later een herinspectie moeten krijgen.
- Benoem ernstige overtredingen zoals geen (geschikt) voer, geen (geschikt) water, leven in uitwerpselen, gevaarlijke huisvesting, zieke of gewonde dieren waar geen dierenarts bij is geroepen en geen zorg is geleverd zoals het is: dierenmishandeling. De overtredingen zijn niet alleen in strijd met een of meer artikelen uit het Besluit houders van dieren, maar zijn ook een overtreding van artikel 2.1 Wet dieren. Ze dienen altijd als zodanig gerapporteerd te worden.
- Help de betreffende veehouders en begeleid ze naar ander werk. Ze moeten niet en nooit meer dieren houden. Dierenmishandeling vindt lang niet altijd met opzet plaats. In de rapporten lezen we over onkunde en onwil, maar ook over psychische en financiële problemen. Deze mensen lijden ook en hebben hulp nodig.
- Verscherp het interventiebeleid zodat het belang en welzijn van het dier vóór het (economische) belang van de overtreder komt.
- Stel een diepgravend onderzoek in naar de bedrijfscultuur en het (dis)functioneren van de NVWA. Onderzoek signalen over bepaalde personen en afdelingen die het vastgestelde handhavingsbeleid actief frustreren en onderneem actie om de verantwoordelijken voor dit dieronvriendelijke gedoogbeleid te verwijderen uit de NVWA.
- Onderzoek de mogelijkheden om toezicht en handhaving op dierenwelzijn onder te brengen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid of bij een eigen ministerie van (Natuur en) Dierenwelzijn.

BRONNEN

¹ “2.810 consumentenmeldingen gingen over het welzijn van landbouwhuisdieren.” Bron: Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit – jaarverslag 2020

<https://magazines.nvwa.nl/jaarverslag/2020/01>

² “De NVWA zal risicogerichte inspecties op dierenwelzijn blijven uitvoeren om zo deze risicobedrijven te bewegen tot het (structureel) verhogen van de naleving.”

<https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-grazers-2020>

³ <https://www.dierenrecht.nl/sites/default/files/2019-10/rapport-dierverwaarlozing-op-risicobedrijven.pdf>

⁴ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/nvwa-heeft-handen-vol-aan-zon-300-probleemboeren/>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/12/04/houdverbod-van-10-jaar-voor-dierenmishandeling>

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/29/deel-1-bijlagen-besluit-op-wob-verzoek-aandachtsbedrijven-van-landbouwhuisdieren;>
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/29/deel-2-bijlagen-besluit-op-wob-verzoek-aandachtsbedrijven-van-landbouwhuisdieren;>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2021/12/21/besluit-op-wob-verzoek-over-aandachtsbedrijven-landbouwhuisdieren;> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/07/23/besluit-op-wob-verzoek-over-landbouwhuisdieren-van-aandachtsbedrijven>

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/29/deel-1-bijlagen-besluit-op-wob-verzoek-aandachtsbedrijven-van-landbouwhuisdieren;>
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/29/deel-2-bijlagen-besluit-op-wob-verzoek-aandachtsbedrijven-van-landbouwhuisdieren>

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/29/deel-1-bijlagen-besluit-op-wob-verzoek-aandachtsbedrijven-van-landbouwhuisdieren;>
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/12/21/deel-1-bijlagen-bij-besluit-op-wob-verzoek-over-aandachtsbedrijven-landbouwhuisdieren;>
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/12/21/deel-2-bijlagen-bij-besluit-op-wob-verzoek-over-aandachtsbedrijven-landbouwhuisdieren>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/29/deel-1-bijlagen-besluit-op-wob-verzoek-aandachtsbedrijven-van-landbouwhuisdieren>

¹⁰ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2022D19132&did=2022D19132>

¹¹ <https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-risicobedrijven-en-verscherpt-toezicht-2019>

¹² <https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-risicobedrijven-en-verscherpt-toezicht-2019>

¹³ <https://www.nvwa.nl/over-de-nvwa/documenten/consument/eten-drinken-roken/overige-voedselveiligheid/risicobeoordelingen/integrale-risicoanalyse-zuivelketen-2017>

¹⁴ <https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-grazers-2021>

¹⁵ <https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-risicobedrijven-en-verscherpt-toezicht-2019>

¹⁶ <https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-grazers-2020>

¹⁷ <https://www.nvwa.nl/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultat-en-dierenwelzijn-grazers-2021>

---

¹⁸ <https://www.nvwa.nl/over-de-nvwa/hoe-de-nvwa-werkt/toezicht-maatregelen-en-boetes/interventiebeleid#/zoek?SPEC=IB02-SPEC02>

¹⁹ <https://www.nvwa.nl/over-de-nvwa/hoe-de-nvwa-werkt/toezicht-maatregelen-en-boetes/interventiebeleid#/zoek?SPEC=IB02-SPEC02>